

ALMANNAMÁLARÁÐIÐ

Løgtingið
Tinghúsvegur 1-3
110 Tórshavn

3. juli 2019
Mál: 19/00578-2
Tygara Skriv:
Viðgjørt: Doris Bjarkhamar

Nr. 76/2018

Fyrirspurningur eftir Tingskipanini § 52a

Fyrirspurningur um taluhjálp, settur landsstýrismanninum í almannamálum, Eyðgunn Samuelsen (at svara skrivliga eftir TS § 52a)

1. Hvussu nógv fólk, verður mett, hava tørv á taluhjálp í Føroyum?
2. Hvussu nógv teirra fáa taluhjálp?
3. Hvørjir taluhjálparmøguleikar eru?
4. Hvør hevur rætt til hjálp?
5. Er møguligt at søkja um taluhjálp, ella hvussu gongur hetta fyri seg?
6. Er sjálvvirkandi veiting ein móguleiki? Tað vil siga, at ein persónur, ið verður raktur av afasi ella øðrum talutarni, fær sjálvvirkið (automatiskt) taluhjálp?

Viðmerkingar:

Tað hevur í mong ár verið frammi, hvussu trupult – ella nærum ómøguligt – tað er at fáa taluhjálp sum t.d. afasiraktur persónur í Føroyum.

Áhugavert hevði verið at fingið at vita ítøkiliga, hvussu nógv fólk talan er um, sum hava tørv á taluhjálp, hvussu nógv teirra fáa hjálp, hvussu tað verður skipað við at fáa hjálp, hvørjir móguleikar eru, og um tað kann gerast automatiskt.

Havast má eisini í huga, at familjur, sum koma í tílíkar støður, har tørvur er á taluhjálp, ikki altíð hava neyðugu vitanina ella orkuna til at stríðast fyri hesum. Tí er spurningurin, um tað ber til at fáa hetta sjálvvirkandi, sera viðkomandi.

Á Løgtingi, 21. juni 2019

Sonja Jógvansdóttir

ALMANNAMÁLARÁÐIÐ

Svar:

Fyrirspurningurin er svaraður undir einum, tí spurningarnir eru nær tengdir hvør at øðrum.

Landsstýrismaðurin hevur onki samlað yvirlit yvir, hvussu nógv fólk í Føroyum hava tørv á taluhjálp, tí at ábyrgdin er spjadd yvir geirar.

Tað er í høvuðsheitum Sernám, sum veitir taluvenjing í Føroyum og er taluvenjing sum meginregla avmarkað til persónar upp til 18 ár, men í ávísum førum eisini til vaksin. Sernám er stovnur undir Mentamálaráðnum, og orsakað av svarfreistini hava tað bert verið stundir at heinta inn upplýsingar um tann partin av taluvenjing, ið verður veittur eftir lóggávu, ið landsstýrismaðurin í almannamálum varðar av. Soleiðis er eisini við sjúkrahúsverkinum, sum er stovnur undir landsstýrismanninum í heilsu- og innlendismálum.

Almannaverkið veitir taluvenjing til borgarar, sum fáa endurvenjing og hava tørv á taluvenjing.

Í løtuni eru tveir borgarar, við játtaðum endurvenjingarskeiði, sum fáa supplerandi venjing fyri talu og samskipti.

Borgarar í aldursbólkinum 18- 66 ár hava móguleika fyri at søkja um endurvenjing frá Almannaverkinum, sambært § 29 í forsorgarlógini, og verður umsóknin viðgjørd eftir galdandi reglum, lýst í lóg og kunngerð fyri økið.

Viðlíkahaldsvenjing verður ikki veitt av Almannaverkinum, tá endurvenjingarskeiðið er liðugt.

Um so er, at borgarar, sum søkja endurvenjing, lúka treytirnar í lóg og kunngerð, fær borgarin játtað endurvenjing. Hvørt endurvenjingarskeið byrjar við eini útgreining og eini endurvenjingarætlan.

Mett verður í tí sambandi um, hvørjar funktiúnir og hvørjir førleikar skulu endurvenjast og hvat háttalag er best hóskandi til endamálið.

Í útgreiningini verður í hvørjum einstøkum máli sær met, um taluvenjing skal vera partur av venjingarskeiðnum hjá borgaranum. Um tørvur er á venjing fyri talu og samskipti fyri at røkka settum málum, verður samstarvsavtala um venjingina gjørd við privatan veitara við serkunnleika til taluvenjing. Taluvenjingin er tá partur av endurvenjingarætlanini, saman við ergo- og fysioterapi.

Bíðilisti er til endurvenjing, men óvist er, um persónar, sum standa á bíðilistanum, hava tørv á venjing fyri talu og samskipti.

Endurvenjingin hevur ongan serskildan bíðilista til taluvenjing, tí taluvenjing sum háttalag, verður ikki umsitið sum eitt serskilt tilboð, men sum ein integreraður partur av endurvenjingartilboðnum, har tørvur er á tí.

Síðan august 2018 hevur tað eydnast Almannaverkinum at fáa í lag avtalar við serkunnleika innan taluvenjing, og ongin bíðitíð er.

ALMANNAMÁLARÁÐIÐ

Landsstýrismaðurin í almannamálum ásannar, at tað eru avbjóðingar í mun til at veita taluvenjing til persónar, sum hava samskiftistrupulleikar av ymiskum slagi og hevir tí tikið stig til at loysa avbjóðingina.

Fleiri viðurskifti eru ógreið, m.a., hvør skal veita taluvenjing til vaksni, og at tað eru fleiri myndugleikar, sum hvør í sínum lagi veita ymskar tænar og hjálparráð, sum eru knýttar at sjálvari taluvenjingini.

Hóast landsstýrismaðurin í almannamálum í 2018 valdi at raðfesta taluvenjing til vaksni, sum fáa endurvenjing frá Almannaeverkinum, og játtan varð sett av til endamálið á fíggjarlógini, er neyðugt við fleiri átøkum. Í sambandi við at uppskotið til lótingslóg um almannastrygd og vælferð varð til ummælis vóru tað somuleiðis fleiri ummælispartar, sum vístu á, at tað er tørvur á at fáa greiðu á, hvør skal veita taluvenjing.

Landsstýrismaðurin er av teirri fatan, at taluvenjing eigur at verða skipað soleiðis, at ein myndugleiki fær ábyrgd av at veita øllum borgarum taluvenjing soleiðis, at borgarin veit, hvør veitir tænar og eisini fyri at styrkja fakliga tilfeingið og gagnnýta tilfeingið nøktandi. Eisini metir landsstýrismaðurin, at tað er áhugavert at kanna, um grundarlag er fyri at savna t.d. taluvenjing og ráðgeving og vegleiðing í sambandi við hjálpartól, sum verða brúkt til samskifti á einum staði.

Landsstýrismaðurin í almannamálum hevur nú tikið stig til arbeiðið at fáa lýst verandi skipan og orða tilmæli til, hvussu vit í Føroyum á besta hátt kunnu hjálpa borgarum við samskiftistrupulleikum.

Tórshavn 3. juli 2019

Eyðgunn Samuelson

landsstýriskvinna